

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 8, 2010 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 351

Н.В. Дацій,
к.е.н., доц., РВПС України НАН України

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ГАРАНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

***Анотація.** Визначено недоліки інвестиційної політики реального сектора економіки на сучасному етапі. Досліджено реалізацію системного підходу у формуванні інвестиційної політики.*

***Annotation.** The lacks of investment policy of the real sector of economy are certain on a modern stage. Realization of systems approach is explored in forming of investment policy.*

***Ключові слова:** Інвестиційна політика, механізм, система регулювання, стимулювання, фактор гарантування, формування.*

Вступ

Значення інвестиційної політики в контексті забезпечення економічної безпеки посилюється тим, що розширення сфер інвестування, ускладнення його структури в умовах ринкової трансформації економіки України супроводжується виникненням загроз економічній безпеці, що не мають відповідних та одночасно дієвих механізмів їх нейтралізації. Тому сучасний інвестиційний процес передбачає перехід до якісно нової системи регулювання, яка має функціонувати на основі принципів та критеріїв економічної безпеки. Держава об'єктивно змушена активніше впроваджувати механізм інвестиційного гарантування економічної безпеки, спрямовувати його на взаємоузгоджену реалізацію національних економічних інтересів, формувати необхідні, в тому числі ринкові, умови саморозвитку інвестиційних процесів відповідно до внутрішніх та міжнародних викликів.

Аналіз останніх наукових досліджень.

Сучасна проблематика інвестиційних процесів за умов трансформації аналізується в дослідженнях провідних вчених України – Ю.Бажала, В.Базилевича, Є.Бершеди, Л.Борщ, О.Власюка, В.Гесця, А.Гойко, Б.Губського, О.Гаврилюка, М.Денисенка, П.Єщенка, Б.Кваснюка, І.Лукінова, Д.Лук'яненка, О.Махмудова, А.Музиченка, Ю.Ніколенка, О.Носової, В.Осецького, Б.Панасюка, Ю.Пахомова, А.Персади, Г.Попової, В.Савчука, А.Фукса, А.Чухна, Л.Яковенко, С.Якубовського та інших.

Постановка завдання

- визначити недоліки інвестиційної політики реального сектора економіки на сучасному етапі;
- дослідити реалізацію системного підходу у формуванні інвестиційної політики.

Результати

Інвестиційна політика є важливим інструментом реалізації стратегічних завдань розвитку економіки, що забезпечує фінансово-ресурсну основу. В умовах переходу до ринкової системи господарювання інвестиційна політика має особливий характер. Ця специфіка визначається складністю невирішених економічних проблем. Перша група таких проблем більш-менш однакова для всіх секторів господарства країни і специфічна у зв'язку з загальними особливостями непослідовного переходу до ринкових відносин в українських умовах. Важким економічним фактором є скорочення джерел фінансування. Державне фінансування інвестиційної діяльності реального сектора економіки, що переважало раніше, звелось практично до нуля внаслідок загального падіння ефективності економіки і відсутності достатніх засобів у держави. Основне джерело самофінансування інвестиційної діяльності підприємства – амортизаційний фонд, як відзначено вище, утратив свою традиційну роль унаслідок інфляційних процесів, що призводять до безупинного зростання вартості нового будівництва. Банківські кредити є малодоступними через відносно високі відсотки. Нестабільність економіки і політичного становища в країні роблять ризикованими вкладення засобів іноземними інвесторами. Становище ускладнюється і пасивною ментальністю вітчизняних господарських керівників, уся попередня діяльність яких зводилася лише до вибивання капітальних вкладень і які не навчені до ініціативності і запевняти в питаннях інвестиційного розвитку.

Друга група проблем пов'язана з тим, що технічний і потужнісний потенціали більшості галузей украї занедбані і перебувають на грані не тільки морального, а й фізичного виживання.

Усе викладене вище дає змогу представити перелік основних проблем інвестиційної політики реального сектора економіки на сучасному етапі в такий спосіб:

- 1) розподіл конкретних функцій управління інвестиційним процесом і відповідних прав та відповідальності між керівними структурами п'яти рівнів (державного, галузевого, регіонального, муніципального і підприємства). Розробка чіткого механізму взаємодій цих органів управління інвестиційним процесом;
- 2) побудова вибіркової та адресної системи фінансування інвестиційних проектів;

- 3) реалізація “самофінансування” інвестиційних і господарських рішень підприємствами і регіональними органами влади у разі скорочення бюджетного фінансування;
- 4) активізація банківської системи кредитування учасників інвестиційного процесу;
- 5) розробка системи конкурсу інвестиційних заявок і процедури державних і банківських оцінок порівняльної пріоритетності проектів як об’єктів фінансування;
- 6) розробка законодавчої і нормативно-правової бази, що стимулює інвестора до ініціативної діяльності і знижує до мінімуму інвестиційні ризики;
- 7) удосконалення та підвищення надійності прогнозування ринкової кон’юнктури та умов “зовнішнього середовища” на тривалу перспективу;
- 8) комплексний аналіз економічних, екологічних і соціальних наслідків здійснення великомасштабних інвестиційних програм;
- 9) техніко-технологічне відновлення основного фонду через нове будівництво, реконструкцію та модернізацію основної частини перспективних підприємств;
- 10) реструктуризація і перепрофілювання підприємств, що не забезпечують конкурентоспроможності в ринковій системі господарювання [3, с. 215].

Основні напрями інвестиційної політики реального сектора на найближче майбутнє багато в чому визначаються необхідністю розв’язання перелічених вище проблем.

У перспективі інвестиційна політика реального сектора має бути орієнтована на ринкову систему господарювання в країні, що розвивається, базуватися на принципових положеннях урядової програми розвитку і стабілізації української економіки.

Вирішення проблеми підвищення ефективності виробництва (визначення потреби інвестицій) передбачає взаємозв’язок різних цілей (відновлення основних фондів, залучення зовнішніх і внутрішніх джерел інвестицій, створення робочих місць, задоволення потреб ринку, визначення кваліфікованого економічно обгрунтованого інвестиційного попиту для виробництва конкурентоспроможних товарів чи послуг та ін.) з безліччю альтернатив їхнього досягнення (умови фінансування, вибір найбільш ефективних і швидкокоопних напрямів, вибір ефективних варіантів капіталовкладень), що зумовлює використання системного підходу у формуванні інвестиційної політики.

Загальна властивість систем будь-якої природи полягає в можливості виділення в них стандартних компонентів і типів взаємодії між ними. Оскільки система являє собою певну цілісність об’єктів, обмежену від зовнішнього середовища, то виникає необхідність дослідження індивідуальних її частин, які називають елементами системи (модулями, блоками та ін.).

Використання конкретних елементів системи (модулів) надасть можливість у процесі формування економічної політики пояснити загальний стан інвестиційної політики через аналіз стану її компонентів і оцінку ступеня їхнього впливу на інші складові системи. Системний підхід дає змогу під час формування інвестиційної політики здійснювати взаємодію із системою більш високого порядку (економічною політикою) через вхідні і вихідні потоки інформації. Комплекс об’єктів, об’єднаних в одному модулі, як правило, може позначатися знаком, символом (групою символів) і деяким висловленням.

Визначаючи систему й уявляючи її як одне ціле, неможливо обійтися без поняття структури. Структура системи допоможе впорядкувати індивідуальні її елементи і відносини (взаємозв’язку) між ними за якою-небудь однією ознакою. При цьому система являє собою певну східчасту ієрархічну конструкцію [2, с.359].

Оскільки інвестиційна політика може визначатися з одного боку, як невід’ємна частина системи більш високого рівня, а з другого боку, як цілісна система, що має власну внутрішню структуру, таке системне розуміння дає змогу вибудувати ієрархічну конструкцію.

Як свідчить аналіз, системний підхід надає можливість виокремити три головні умови її результативності [4, с.205].

1. Наявність інвестиційних можливостей, тобто фінансових ресурсів (власні засоби + доступні кредити + залучений акціонерний капітал + реальні іноземні інвестиції), які можна було б вільно спрямовувати на розвиток виробництва. Необхідно зазначити, що в деяких економічних ситуаціях такі ресурси можуть просто не існувати (наприклад, унаслідок фіскальної податкової політики, що вилучає велику частку прибутку, або амортизаційної політики, що не враховує темпів інфляції і реальних потреб відновлення виробничого апарату, або нецивілізованих умов одержання кредиту, що лякають інвесторів).

2. Наявність у потенційних інвесторів реальних інвестиційних намірів. За відсутності інвестиційних можливостей і наявності труднощів в одержанні позичкового капіталу, навряд чи виникнуть інвестиційні наміри. Але разом із тим (і це цілком співвідноситься з реаліями господарської вітчизняної практики) у значної частини суб’єктів господарювання навіть за наявності вільних фінансових ресурсів відсутні (чи дуже слабкі) інвестиційні наміри, тобто бажання вкласти фінансові ресурси в розвиток виробництва, а не у придбання високовідсоткових цінних паперів, валюти, нерухомості або використовувати їх на поточні витрати. “Антистимули” інвестування пов’язані з політичною та економічною нестабільністю, непередбачуваністю економічної політики держави, чергуванням фінансових криз зі сплесками цін і великих підприємницьких ризиків, відсутністю стійких гарантій власності на основні фонди, що вводяться, і, нарешті, тими реальними умовами, у яких перебуває значна частина підприємств.

3. Наявність цивілізованого середовища для здійснення інвестиційних вкладень. Відсутність цієї умови для вітчизняних і потенційних іноземних інвесторів спричиняє такі негативні моменти:

- перевитрата фінансових ресурсів через відсутність реальної конкуренції;
- тривале омертвіння капіталу (у 2,2 – 2,5 разу вище, ніж у розвинутих європейських країнах);
- витрата значних засобів, сил і часу на обгрунтування і необхідність прийняття запропонованого інвестиційного проекту для підйому певної галузі;
- нерозвиненість ринкової інфраструктури, особливо спеціальних – арбітражних судів, стабільних страховиків і заставних установ.

Тільки послідовне і взаємозалежне вирішення цих трьох груп питань створить певні передумови для нормалізації інвестиційної діяльності.

Рациональна та ефективна інвестиційна політика в сучасних умовах має відповідати певним вимогам і насамперед бути перспективною (а не одномоментною). Для цієї політики характерні такі положення:

по-перше, вона має забезпечити об’єктивно достатній для розвитку економіки в цілому, виробничих галузей і соціальних витрат рівень інтенсивності капітальних вкладень, тобто спочатку стимулювати вихід з економічних депресій, а потім не допускати “перегріву” економіки. Це припускає розвинену систему активних економічних важелів і стимулів впливу на поведінку інвесторів;

по-друге, у частині державних вкладень вона має ґрунтуватися на суворо збалансованих бюджетних і позабюджетних асигнуваннях і стимулювати цільове та ефективне використання інвестиційних ресурсів з урахуванням інфляції. Сьогодні держава показує всім іншим власникам лише зразки незбалансованості, некредитоспроможності та неефективності;

по-третє, вона покликана забезпечити нормальні цивілізовані умови для приватних інвесторів як у частині створення інвестиційних можливостей, так і

стимулювання інвестиційних намірів. Це припускає відмову від фіскальних принципів податкової політики і переорієнтацію на досить тривалі та стійкі інвестиційні пріоритети.

Важливим у державній стратегії гарантування економічної безпеки є врахування інвестиційних витрат. Під інвестиційними витратами пропонується розуміти витрати, що спрямовані на забезпечення сукупності об'єктивних та суб'єктивних умов, інфраструктури, розвитку інституцій, які впливають на процес інвестування народного господарства та окремих підприємств, компаній, галузей і, тим самим, гарантування безпеки. Це дає змогу розглядати насамперед базові чинники, які не просто впливають на підприємницьку та економічну активність, а створюють їх в країні. З огляду на комплексність та багатofакторність самого процесу інвестування, до складових інвестиційних витрат на забезпечення економічної безпеки слід включати:

- інвестиції у проведення стратегії і тактики державної політики: створення умов прозорості та послідовності, здатності реалізувати поставлені стратегічні цілі та дотримуватись поточних зобов'язань, проведення структурної, бюджетної, грошово-кредитної, валютної політики;
- інвестиційні витрати становлення внутрішнього ринку країни: поточні і перспективні витрати реалізації результатів виробничої діяльності, рівень витрат доступу до виробничих ресурсів;
- інвестиції на створення ресурсного потенціалу країни: ресурсозабезпеченість, здатність до виробництва інвестиційних товарів, потреба в інвестиціях;
- інвестиційні витрати на створення фінансової системи країни: створення спроможності до акумулювання усіх фінансових ресурсів, забезпечення їхнього постійного руху та цільового використання;
- інвестиційні витрати, що пов'язані з функціонуванням податкової системи країни: рівень та витрати податкового навантаження, наявність податкових стимулів до інвестування;
- інвестиції на формування ринку праці;
- інвестиції на розвиток інфраструктури: розвиток транспортної, енергетичної, телекомунікаційної мережі, готельної, житлової мережі тощо як для виробничих, так і для споживчих потреб;
- витрати на створення та функціонування інституційної системи країни: урегульованість відносин власності, розвиток ринкових інститутів, створення інституцій з підтримки інвестицій, інформаційне забезпечення, розвиток підприємницької та правової культури бізнесу;
- витрати, що пов'язані з залученням зовнішньоекономічних капіталопотоків, участь у різного роду міжнародних організаціях та угодах;
- витрати на створення сприятливого правового поля: витрати на створення національного законодавства, спроможності держави до забезпечення виконання його вимог та існування відповідної інфраструктури, витрати, що пов'язані з наявністю корупції, "тінізації" економіки [6, с. 4].

Названі інвестиційні чинники можна умовно поділити на явні і неявні. Вони створюють умови зміни параметрів зовнішнього середовища, а саме, зміни умов на отримання відносних цін використовуваних ресурсів, витрат на отримання та обробку інформації або технології.

Сукупність чинників, які складають інвестиційне середовище, слід розділити на дві основні групи: регуляторні та макроекономічні. Регуляторні чинники відображають вплив на інвестицію з боку органів державної влади різного рівня у вигляді вимог щодо реєстрації, оподаткування, ліцензування, сертифікації підприємницької діяльності тощо. Очевидно, що цей вплив може бути швидко та досить радикально змінений внаслідок прийняття певних рішень адміністративного характеру.

Макроекономічні чинники відображають значно більші глибинні залежності та стосуються характеристик макроекономічного (а також інституційного) середовища, в якому розгортається інвестиція – динаміки грошово-кредитної сфери, рівня ресурсної забезпеченості тощо. Вплив з боку цього середовища є неперсоніфікованим та обумовлений дією об'єктивних ринкових законів, а відтак є довгостроковим та практично не підлягає врегулюванню, а отже – просто враховується в процесі розробки інвестиційного проекту. Надання інвестору певних пільг чи переваг може тимчасово перевести проблему на регуляторний рівень. Саме в цьому разі ефективність реалізації інвестиції стає цілком залежною від адміністративних рішень органів державної влади.

Враховуючи деградацію науки і освіти в Україні, постійний відплив найбільш кваліфікованих кадрів за кордон та значний рівень витрат на користування природними ресурсами, в найближчій перспективі інвесторів можуть приваблювати лише потенціал українського внутрішнього ринку та вигідне географічне розташування України. Останній чинник нині використовується незадовільно, про що свідчить різке скорочення частки провідного європейського інвестора – Німеччини. Інша проблема, яка перешкоджає динамічному надходженню в Україну інвестицій – конкуренція за залучення інвестицій з боку центральноєвропейських країн. Усі вони розташовані ближче до Європейського Союзу, визначаються географічним і культурним спорідненням. Очевидно, що ці переваги центральноєвропейських країн над Україною є факторними, і їхня нейтралізація можлива лише за умови створення більш сприятливого інвестиційного середовища.

З іншого боку, те ж географічне і культурне споріднення є факторною перевагою України в залученні інвестицій з Російської Федерації – як у виробництво експортної продукції, так і продукції для її внутрішнього споживання. Іноземні інвестиції розглядаються в основному з позицій поповнення платіжного балансу, а від нещодавна – ще й як засіб наповнення бюджету в процесі "великої" приватизації (не кажучи вже про можливість отримання певного хабара чиновниками, що стоять безпосередньо на ключових позиціях реєстрації підприємства), в центрі уваги державної політики знаходиться власне процес інвестування – приплив фінансових ресурсів. Завдання забезпечення умов для ефективної реалізації інвестицій при цьому нехтуються.

Вагомою системною перешкодою для інвестування та ведення бізнесу на території України, що має враховуватися у реалізації інвестиційної політики, є високий рівень питомих витрат виробництва, за яким економіка України сьогодні є неконкурентоспроможною у порівнянні з іншими країнами Центральної та Східної Європи. Поряд з суб'єктивними, тут діють й об'єктивні фактори – незадовільний технічний рівень транспортної інфраструктури, висока вартість будівництва. До цього слід додати високу ціну енергоресурсів та нестабільність енергопостачання, а також невиправдану високу вартість кредитних ресурсів. Останній фактор заважає розвитку суміжних виробництв, що обмежує кумулятивний ефект інвестицій.

Слід відмовитися від спроб будувати економічну стратегію, враховуючи лише суто внутрішні фактори і проблеми та ігноруючи при цьому геоекономічні фактори і процеси глобалізації. Навпаки, геоекономічна парадигма повинна бути первинною при визначенні внутрішньоекономічної стратегії та моделі поведінки як державних інститутів, так і суб'єктів господарювання. Зокрема, слід усвідомити, що спроби реструктуризувати українську економіку безперспективні, допоки вони ігнорують сучасні геоекономічні стратегії і моделі поведінки. Геоекономічний підхід до реструктуризації національного господарства виходить не з проєктів реструктуризації окремих підприємств чи галузей, а із стратегії реструктуризації української економіки в цілому. Відтак Україна сьогодні потребує геополітичного

самовизначення в системі стосунків з основними регіональними економічними та політичними об'єднаннями: ЄС, ЄврАзЕС, ГУАМ тощо.

Існує невідповідність між вимогами сучасного глобального економічного середовища і амортизаційною політикою, що є “наріжним каменем” економічного розвитку України. Згідно з оцінками науковців основне протиріччя амортизаційної політики в Україні полягало в законодавчій сфері: “з одного боку, жорстка регламентація нарахування амортизації за нелінійною (прискореною) схемою, з іншого – застосування знижувальних коефіцієнтів для запобігання небажаному зростанню амортизаційних сум” [1, с. 43].

Фактично це означає, що податкова політика України через запровадження економічно необґрунтованих вимог до суб'єктів господарської діяльності виступала основним стримуючим чинником економічного розвитку. Тому на сучасному етапі розвитку актуальним є завдання розширення прав підприємств щодо вибору конкретних методів і норм нарахування амортизації як головної передумови поліпшення обсягу і якостей інвестиційного ресурсу України.

Важливим для України є забезпечення безпеки підприємницької діяльності для суб'єктів господарювання різних форм власності [5, с. 8].

Відсутність сприятливого економіко-правового середовища, з нашої точки зору, призвела до виникнення в українській економіці двох явищ: “системних лещат”; тенденції до поступового зниження конкурентоспроможності більшості вітчизняних товаровиробників і в цілому національної економіки в глобальному конкурентному середовищі. “Системні лещата” – це, по суті, викривлене економіко-правове середовище, в якому деформовано податкову політику, відсутнє прозоре та стабільне господарське законодавство, не створено умов для належної безпеки бізнесу, внаслідок чого значною мірою послаблено або взагалі ліквідовано мотиваційні механізми до легальної високоєфективної праці. “Системні лещата” поступово витісняють дедалі більше товаровиробників з легального сектора економіки, і для останніх фактично залишається дві реальні альтернативи: або йти “в тінь”, або не працювати. Саме в результаті дії “системних лещат” ми прийшли до становища, коли в економіці сформувалися два великі сектори – “збитковий” і “тіньовий”.

Якщо ж говорити про тенденцію до поступового зниження конкурентоспроможності більшості вітчизняних товаровиробників і в цілому національної економіки в глобальному конкурентному середовищі, то цей механізм є таким.

Відсутність сприятливого економіко-правового середовища для підприємницької діяльності фактично зводить нанівець або істотно послаблює функцію стратегічного прогнозування і планування на внутрішньо фірмовому рівні, яка у фірмах індустріальне розвинутих країн є однією з головних. На наших підприємствах у кращому випадку здійснюється поточне і середньострокове планування, а в гіршому – тільки поточне. Також цим істотно послаблюється або взагалі унеможливується мотивація до заощаджень та їх використання як внутрішнього інвестиційного ресурсу. Дійсно, навіщо розробляти стратегічні плани і прогнози, навіщо заощаджувати і здійснювати капіталовкладення, коли у будь-який момент може змінитись економіко-правове середовище і всі плани будуть “зламани”, заощадження і капіталовкладення повністю або частково втрачені.

Відсутність прогнозованого економіко-правового середовища, можливості хоча б якоюсь мірою “прорахувати” середньострокові, стратегічні, а в деяких випадках – і найближчі перспективи, непомірний податковий тягар посилюють у більшості економічних агентів мотивацію до максимального поточного споживання (причому, як правило, невиробничого) у максимально короткі строки (поки в черговий раз не змінилися “правила гри”). Отже, більшість тих ресурсів, які хоча б якоюсь мірою могли б бути нагромаджені і використані як інвестиційні ресурси, максимально споживається (“проїдається”), як правило, на невиробничі цілі. Таке становище призводить до деформацій у відтворювальному процесі (на рівні як простого, так і розширеного відтворення), порушення його нормальних пропорцій. Виникають значні деформації у відтворенні основних промислово-виробничих фондів, не використовуються досягнення НТП у виробництві та відтворювальному процесі, значно послаблюється інноваційний процес.

Дослідження структури інвестиційного середовища України свідчить, що, з одного боку, ключовим елементом у концепції формування джерел інвестиційних ресурсів є Уряд, який визначає амортизаційну політику, грошово-кредитну, бюджетну, податкову. З іншого, істотний вплив на динаміку інвестицій справляє ступінь розвитку фінансової, фондової інфраструктури економіки країни. Не менш суттєвим є й те, що між цими детермінантами існує рефлексивний зв'язок, тобто вони є взаємопов'язаними, а напрям впливу може бути двостороннім. Наприклад, кредитна, інвестиційна репутація уряду впливає на фондові індикатори. І навпаки, низька активність портфельних інвесторів на внутрішньому ринку країни є показником низької довіри інвесторів до його економічної політики. В сукупності це свідчить про необхідність цілісного підходу до спрямування всього комплексу важелів (державних та ринкових, в тому числі і нових – соціального партнерства) на формування інвестиційного ресурсу України.

Подібна залежність між визначеними блоками та проведений аналіз структури інвестиційного ресурсу України (до того ж не за всіма його складовими) дають підстави очікувати, що процес економічного зростання в Україні може виявитися не тривалим, оскільки достатньою мірою не ґрунтується на дії необхідних фундаментальних чинників. І хоч розглянуто домінуючі тенденції лише в інвестиційній сфері, проте результатів цього аналізу достатньо аби зробити такий висновок.

Висновки

Таким чином, сучасна інвестиційна політика має бути спрямована насамперед на стимулювання інвестиційної активності підприємств, приватних інвесторів, іноземних інвесторів, що є важливою умовою подолання економічної кризи. Ефективність інвестиційної політики багато в чому визначається системністю, чіткістю та обґрунтованістю пріоритетів, інструментами її реалізації.

Література

1. Болховітінова О. Ю., Довганюк Л. В. Економічні засади і напрямки реформування амортизаційної політики // Економіка і прогнозування. – №2. – 2000. – С. 43-49.
2. Жаліло Я.А. Пріоритети економічної політики держави // Стратегії розвитку України: теорія і практика / За ред. О.С. Власюка. – К.: НІСД, 2002. С. 355-400.
3. Кириленко В.І. Методичні основи й організаційні умови формування системи індикаторів інвестиційної безпеки // Вісник Донецького держ. ун-ту економіки і торгівлі: Наук. журнал. Серія Економічні науки. – № 3 (23). – 2004. – С. 212-223.
4. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основи менеджмента: пер. с англ. – М.: Дело, 2000. – 701 с.
5. Ревенко А. Макроэкономика и наша жизнь // Зеркало недели. – №32 (356). – 2001. – С.7-9.
6. Яковенко Л.І. Промислова політика в трансформаційній економіці: інвестиційний аспект: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук.: 08.01.01 / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2001. – 39 с.

Стаття надійшла до редакції 07.08.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"